

ZORG
VOOR
BETER

WIJKSTAGEWIJZER
EEN HANDREIKING VOOR
STAGES IN HET 1E EN 2E
JAAR VAN DE HBO-V

Werkplaats 'Kwaliteit hbo-v stages
in de wijkverpleging'

 INTRODUCTIE

De wijkverpleging is in transitie. De veranderingen zijn groot en veelomvattend en vragen veel van wijkverpleegkundigen. Zeker gezien het tekort aan wijkverpleegkundigen. Ook de hbo-v opleiding verandert; vanaf het studiejaar 2016-2017 leiden hogescholen op volgens het nieuwe opleidingsprofiel 'Bachelor of Nursing 2020'. Het is nu nog niet gemakkelijk om de hbo-v stages in de wijkverpleging hier goed op aan te laten sluiten. Dat geldt ook voor de oriëntaties en stages in het eerste en tweede jaar van de hbo-v.¹ Juist die studie jaren waarin het zo belangrijk is studenten te enthousiasmeren voor- en kennis te laten maken met een reëel beeld van het werk van de wijkverpleegkundige.

 De werkplaats 'Kwaliteit hbo-v stages in de wijkverpleging'² heeft, speciaal voor de oriëntatiedagen en stages in het eerste en tweede leerjaar, deze 'Wijkstagewijzer. Een handreiking voor stages in het 1e en 2e jaar van de hbo-v' gemaakt. Het doel van de handreiking is werkbegeleiders³ en docenten te inspireren en te ondersteunen om aantrekkelijke stages in de wijkverpleging aan te bieden. Het biedt handvatten om een krachtige leeromgeving te organiseren. De inbreng van alle betrokkenen en de samenwerking tussen werkveld en onderwijs komt daarbij aan de orde. De handreiking stelt leren centraal. Dat geldt uiteraard voor de professionele en persoonlijke ontwikkeling van de student maar ook van de werkbegeleider en de docent. Alle drie maken deel uit van een lerende omgeving, die gastvrij, veilig en inspirerend moet zijn.

---

¹ Oriëntatiedagen in het eerste leerjaar van de hbo-v variëren in duur. Het kan gaan om enkele dagen tot ongeveer drie weken, afhankelijk van de hogeschool of zorgorganisatie. Opdrachten zijn niet per se gericht op het verzorgen van cliënten. Stages omvatten in het eerste en tweede leerjaar van de hbo-v over het algemeen meer dan acht weken.

² De Werkplaats 'Kwaliteit hbo-v stages wijkverpleging' bestond uit een groep mensen van hogescholen en werkveld (wijkverpleging) die van april-november 2016 de mouwen opgestroopt hebben om de kwaliteit van hbo-v stages in de wijk te bevorderen. De producten van de werkplaats zijn terug te vinden op het kennisplein [Zorg voor Beter](#)

³ Ook wel aangeduid als praktijkopleider, werkbegeleider of werkcoach. Dit zijn diverse benamingen voor de wijkverpleegkundige die hbo-v stagiaires op de werkvloer begeleidt.

De informatie in deze handreiking is geordend in een matrix

De matrix biedt in een oogopslag het overzicht van alle informatie die in deze handreiking te vinden is. Het is tegelijkertijd een 'zoekinstrument'. Je kunt willekeurig een onderwerp kiezen dat je interesseert en de informatie met een klik op de titel ophalen. Het is niet nodig om alle informatie van voor naar achter te lezen.

De informatie in deze handreiking is geordend in drie hoofdstukken

De informatie is vervolgens gerangschikt in drie hoofdstukken aan de hand van de elementen: leren, begeleiden en organiseren. Bij elk element zijn verwijzingen opgenomen naar meer informatie, bruikbare instrumenten en interessante praktijkvoorbeelden. Deze zijn met een klik op de link verder te bekijken en naar interesse te downloaden voor eigen gebruik.

WIJKSTAGEWIJZER 1^E EN 2^E JAAR HBO-V

LEREN

STAGE 1^E & 2^E JAAR⁴

ORIËNTATIE 1^E JAAR⁵

CanMEDS rollen

De student beoefent alle rollen op niveau

Leervormen

Samen leren met het team en/of andere studenten

Opdrachten

Uit opleiding en zorgoverstijgende activiteiten uit de praktijk.

CanMEDS rollen

De student oefent in een beperkt aantal rollen

Leervormen

Na de zorg(route) leren in een groep

Opdrachten

Uit opleiding en extra vragen uit de praktijk.

RANDVOORWAARDEN

BEGELEIDING

Wie is de begeleider?

Primair een hbo-opgeleide wijkverpleegkundige

Wie is de begeleider?

Een hbo-opgeleide wijkverpleegkundige, of een student: deeltijd-duaal of 3e/4e jaars hbo-v stagiair

Geïnformeerd zijn

Bekend zijn met beroeps- en opleidingsprofiel, eisen en verwachtingen

Vaardigheden werkbegeleider

Faciliteren en stimuleren van het hele leerproces

Vaardigheden werkbegeleider

Enthousiasmeren en informeren

Contactmomenten

Spreiding over de stage

Contactmomenten

Dagelijks contact

Betrokkenheid opleiding

Regelmatig contact en overleg op een gemakkelijke en open manier

ORGANISATIE

Stageovereenkomst

Ja, over: verzekering, duur, financiering

Stageovereenkomst

Niet nodig. Beleid individuele organisatie

Stagevergoeding

Niet verplicht, regels in cao

Stagevergoeding

Nee

Informatie

Uitgebreid: uit organisatie en opleiding

Informatie

Beknopt: uit organisatie en opleiding

Lerende organisatie

Samen leren in een positief klimaat

MET OPEN ARMEN

LEREN CENTRAAL

⁴ Stages omvatten in het eerste en tweede leerjaar van de hbo-v over het algemeen meer dan acht weken.

⁵ Oriëntatiedagen variëren in het eerste leerjaar van de hbo-v in duur. Het kan gaan om enkele dagen tot ongeveer drie weken, afhankelijk van de hogeschool of zorgorganisatie. Opdrachten zijn niet pers se gericht op het verzorgen van cliënten

→ **LEREN**

Leren in de praktijk is vanaf dit schooljaar (2016-2017) gericht op het zich eigen maken van de zeven (CanMEDS) rollen van de verpleegkundige. Ook in het eerste en tweede leerjaar kan dit al op gepaste wijze gebeuren. Met opdrachten van de opleiding en uit de praktijk in een omgeving die samen leren centraal stelt.

Een krachtige leeromgeving voor studenten is van belang. Deze kan uit veel meer bestaan dan de unieke relatie begeleider – student. Bijvoorbeeld in een groep leren en met andere verpleegkundigen of disciplines in en buiten de stageorganisatie. Ook docenten komen naar de praktijk om mee te doen in een wederzijds leerproces. In de afgelopen jaren zijn verschillende concepten en leervormen ontstaan die het leren in de praktijk meer mogelijkheden bieden. Zoals een leerteam of zorginnovatiecentrum, ook in de wijk. Hierin staat voorop dat een groep studenten en professionals, inclusief docenten, met en van elkaar willen leren en zich daar open en actief in opstellen. Deze combinatie van praktijk en onderwijs is nieuw. Daarom zijn de praktijkvoorbeelden ook nieuw en nog niet uitputtend beschreven.

Dit hoofdstuk gaat in op leren over de CanMEDS rollen van de verpleegkundige, opdrachten en leervormen. Met de aangegeven links vindt u bruikbare tools en voorbeelden.

CANMEDS ROLLEN

Stage 1e & 2e jaar

Het is belangrijk dat de beginnende student een beeld krijgt van alle CanMEDS rollen van een hbo-verpleegkundige en hierin kan oefenen. Het is leuk en leerzaam voor een student om bijvoorbeeld een multidisciplinair overleg bij te wonen of mee te kunnen kijken bij zorgoverstijgende activiteiten zoals activiteiten voor kwaliteitsverbetering, onderzoeksactiviteiten, beleidsvoorbereidende activiteiten of onderwijsactiviteiten. Dit hoeft niet altijd samen te gebeuren met de werkbegeleider, ook andere wijkverpleegkundigen of disciplines kunnen geraadpleegd worden.

In het [expertisegebied wijkverpleegkundige](#) dat door de beroepsorganisatie V&VN in 2012 is ontwikkeld, vindt u de CanMEDS rollen die zijn uitgewerkt voor de wijkverpleegkundige. U kunt ook de student het expertisegebied ter oriëntatie aanbieden.

Oriëntatie 1e jaar

In een korte oriëntatie kan de student kennis maken met een beperkt aantal CanMEDS rollen, bijvoorbeeld die van zorgverlener, communicator en organisator. Dit

kan in ieder geval gebeuren door mee te lopen in de zorg aan cliënten en op casusniveau deze rollen te onderscheiden en te bespreken. De student kan ook [extra vragen en activiteiten](#) voorgelegd krijgen en in een groep, mogelijk met een docent of praktijkbegeleider ervaringen uitwisselen en vragen stellen.

BOX1//

Leerteam Oosterhout: een samenwerking van Thebe en Avans Hogeschool

In Brabant werkt Thebe thuiszorg samen met Avans Hogeschool in een leergemeenschap wijkverpleging. Het leerteam in Oosterhout is daar onderdeel van. Doel is om in de samenwerking van en met elkaar te leren!

In de praktijk bestaat het leerteam in Oosterhout uit ongeveer negen studenten uit alle studie jaren en opleidingsniveaus en twee of drie werkbegeleiders. De studenten met meer ervaring begeleiden die met minder ervaring. Ze verzorgen de hele patiëntenpopulatie die zich in de wijk voordoet zelfstandig, op basis van een onderlinge taakverdeling en ieder op zijn of haar eigen - moeilijkheidsniveau (van lichte tot zware, complexe zorg). Iedereen heeft eigen verantwoordelijkheden en geeft elkaar begeleiding en feedback.

De werkbegeleiders in het leerteam zijn o.a. hbo opgeleide wijkverpleegkundigen (naast verpleegkundigen niveau 6 en verzorgenden IG). Ze zijn zelf actief in de zorg en voor de studenten altijd op de achtergrond aanwezig; ze helpen bij vragen en monitoren de zorg en het leerproces.

Een stagedocent van de hogeschool begeleidt de 3e jaars op de werkvloer aan de hand van casuïstiek en de ervaringen in de begeleiding van de jongerejaars. Samen met de werkbegeleiders is de docent ook verantwoordelijk voor het leerproces van de 1e en 2e jaars en coacht hen daarin. Er is 1 à 2 maandelijks overleg van de docent(en) met het leerteam om het samen-leerproces te ondersteunen. In dit overleg is ook ruimte om het met elkaar te hebben over de samenwerking in het leerteam en een project dat samen uitgevoerd wordt.

Naast de patiëntenzorg werkt het leerteam elk schooljaar samen met de stagedocent aan een, onder leiding van de werkbegeleiders, gekozen vraagstuk uit de praktijk; een project. Bijvoorbeeld hoe eenzaamheid bij ouderen thuis te reduceren. Samen brengen zij het probleem in kaart, maken een plan met interventies en adviezen aan het wijkteam Verzorging en Verpleging en, zo mogelijk, wordt bijgedragen in de uitvoering.

Voor meer informatie kunt u terecht bij praktijkopleider wijkverpleging bij Thebe, Jolanda Venselaar jolanda.venselaar@thebe.nl

LEERVORMEN

Stage, 1e & 2e jaar

De student gaat gaandeweg zelfstandig zorg verlenen aan zorgvragers van wie de complexiteit aansluit op het eigen niveau. De student levert dan al enige 'productie', waardoor hij/zij zich nuttig en gewaardeerd voelt. Het leren van de student moet centraal gesteld worden. De student moet voldoende mogelijkheden krijgen om te leren op de werkplek, zoals het werken aan opdrachten, formuleren van eigen leervragen en het uitwerken daarvan. Daag de student uit door kritische vragen te stellen; vraag wat hij/zij zelf denkt en waarom. Stimuleer de student en geef hem/haar de ruimte om zelf op zoek te gaan naar antwoorden.

Gebruik [feedbackmomenten](#) om de ontwikkeling te stimuleren en te ondersteunen.

Een krachtige leeromgeving bestaat uit veel meer dan de unieke relatie begeleiderstudent. Laat studenten samen met het team en / of andere studenten leren. Opleiding en praktijk willen niet alleen de student laten leren maar willen ook van elkaar leren en beter afstemmen. Hogescholen zijn samen met het werkveld op zoek naar nieuwe leervormen. Een aantal voorbeelden van dit nieuwe leren in het land delen we hier ondanks het feit dat ze nog in een ontwikkelingsfase verkeren en hun effect nog niet bewezen hebben.

BOX2//

Stagelopen op z'n Rotterdams: een samenwerking van Aafje en Hogeschool Rotterdam

In Rotterdam is dit schooljaar een samenwerking gestart tussen de Hogeschool Rotterdam en Aafje thuiszorg. Samen leren staat centraal.

Doel van de samenwerking is hbo-v studenten in de praktijk, goed voor te bereiden op het (nieuwe) werk van de wijkverpleegkundige. Ze een goede leerervaring in de wijk aan te bieden om zo een reëel beeld van de praktijk te krijgen en hen te interesseren voor de wijkverpleegkundige praktijk. Tegelijkertijd geeft het docenten de gelegenheid mee te groeien met alle veranderingen in de praktijk en werkbegeleiders aan te laten sluiten bij het nieuwe opleidingsprofiel 2020 en curriculum van de opleiding. Zowel docenten, studenten als werkbegeleiders leren.

In de praktijk betekent dit dat de teams Verzorging en Verpleging in de wijk van Aafje 50 studenten uit het 2e, 3e en 4e jaar opnemen. Ouderejaars studenten begeleiden de jongerejaars, ze vormen samen duo's binnen een wijkteam. Deze duo's nemen zelfstandig deel aan de uitvoering van alle aspecten van de wijkverpleegkundige zorg vanuit de teams. Een wijkverpleegkundige vormt als werkbegeleider (met collega's in het team) de achterwacht, ondersteunt de duo's waar nodig en monitort het leerproces.

Twee docenten van de hogeschool zijn één dagdeel per 14 dagen aanwezig bij Aafje voor een soort van intervisiebijeenkomsten die open staan voor alle studenten. Hier kunnen ervaringen uitgewisseld worden en vindt verdieping plaats naar aanleiding van eigen vragen. Ook sluiten de werkbegeleiders aan met vragen over bijvoorbeeld het nieuwe opleidingsprofiel Bachelor of Nursing 2020. Soms zijn er experts aanwezig, zoals andere disciplines of docenten, om specifieke thema's te bespreken. Op deze manier wordt samen geleerd over goede wijkverpleegkundige zorg.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Arie Hettinga van Hogeschool Rotterdam, a.hettinga@hr.nl of Tineke de Visser van Aafje, tineke.de.visser@aafje.nl

- Leerteam Oosterhout zie box 1
- [Wijkzorglabs](#) in de regio Zwolle
- Over [leerteams](#) bij Icare
- Stagelopen op z'n Rotterdams: zie box 2
- [Care Academy](#): een platform van samenwerking, kennisdeling en innovatie

Oriëntatie 1e jaar

Het loont de moeite ook 1e jaars kennis te laten maken met de wijk. Dat wordt aangetoond door een [filmpje](#) uit Almere. Ook bij een oriëntatie staat het leren van de student centraal. Het inbouwen van dagelijkse leer- en feedbackmomenten is belangrijk en wordt door studenten fijn gevonden. Start de dag met de vraag aan welk leerdoel de student wil werken en sluit af met een reflectie daarop. Daag de student uit door de student vragen te stellen, hierdoor leert de student om te verwoorden wat hij/zij zelf denkt en waarom. Stimuleer de student om zelf op zoek te gaan naar antwoorden.

Laat studenten in een oriëntatieperiode na de directe cliëntenzorg bij elkaar komen en van elkaars ervaringen leren (intervisie), samen werken aan een opdracht, een cliënt interviewen, of andere disciplines in de wijk opzoeken. Bijvoorbeeld de huisarts of praktijkondersteuner en professionals in het sociaal wijkteam zoals de Wmo-adviseur.

De aanwezigheid van een docent van de opleiding in de stage-organisatie, bijvoorbeeld op een middag in de week, kan helpen bij het leren van de student, individueel of in een groep met studenten uit alle leerjaren en/of opleidingsniveaus. Leren en werken kunnen zo beter afgestemd worden. Dit geldt voor oriëntaties en uiteraard ook voor de stages.

OPDRACHTEN

Stage 1e & 2e jaar

Studenten krijgen vanuit hun opleiding opdrachten mee en/of stellen zelf leerdoelen of een stagewerkplan op om richting te geven aan hun leerproces en te kunnen werken aan de benodigde competenties en rollen van een hbo-verpleegkundige. Deze zijn leidend.

Maar er is meer. Als werkbegeleider wil je de student de hele breedte van het vak van de wijkverpleegkundige laten zien en studenten vanuit je eigen insteek aan de slag laten gaan met actuele thema's in de wijkverpleging. Daarom zijn per CanMEDS rol vragen en activiteiten opgesteld in [voorbeelden voor werkbegeleiders](#) die je daarbij kunnen helpen.

Oriëntatie 1e jaar

Studenten krijgen vanuit hun opleiding opdrachten mee en/of stellen zelf leerdoelen op, om zich zo te kunnen oriënteren op het werkveld. De werkbegeleider kan ook zelf vragen en opdrachten aan de student meegeven. Je kunt de student bijvoorbeeld vragen om vanuit de zorgverlenersrol te kijken naar wat er zoal bij komt kijken als een nieuwe cliënt in zorg komt; wat een indicatiestelling inhoudt en hoe de zorg vervolgens georganiseerd wordt. Verder kunnen [extra vragen en activiteiten](#) voor de student je helpen.

 BEGELEIDING

Wie is de primaire begeleider in de wijk? Om goed kennis te kunnen maken met het brede palet aan taken van de verpleegkundige in de wijk, is het noodzakelijk dat de student een rolmodel heeft. Dit is een hbo-opgeleide wijkverpleegkundige. De begeleiding is, gezien de veranderingen in de zorg in de wijk en het nieuwe opleidingsprofiel, nog niet zo gemakkelijk (zie ook onder leren), maar wel boeiend. Begeleiders, ook vanuit het onderwijs, kunnen samen met de student leren. Zo kan leren op de hogeschool en in de praktijk van de wijk meer op een lijn komen. Zodat uiteindelijk de cliënt de beste zorg krijgt, nu en in de toekomst.

Dit hoofdstuk gaat in op de bijdrage van zowel de praktijk als het onderwijs in de begeleiding van studenten en de wisselwerking die daarin kan (moet) ontstaan. In de teksten over de begeleider, informatie, contactmomenten en vaardigheden staan links naar verdiepende informatie en instrumenten.

WIE IS DE WERKBEGELEIDER?**Stage 1e & 2e jaar**

De werkbegeleider coacht, faciliteert en ondersteunt de student in zijn/haar leerproces. De werkbegeleider is een hbo-gediplomeerde wijkverpleegkundige. Daarnaast is het van belang dat de student kan samenwerken met medewerkers van alle aanwezige functieniveaus en met al deze medewerkers kan meelopen.

Het is belangrijk dat de student verschillende rolmodellen heeft die het grote scala aan werkzaamheden binnen de wijkverpleging laten zien. Het is daarom voor de student ook interessant om kennis te maken met andere, specialistische verpleegkundigen die in de thuissituatie werken bijvoorbeeld de wond- of diabetesverpleegkundige.

Oriëntatie 1e jaar

De werkbegeleider informeert en enthousiasmeert de student. De werkbegeleider, en degene die de student 'op sleeptouw' neemt, is voor een oriënterende stage bij voorkeur een hbo-gediplomeerde wijkverpleegkundige maar kan ook een duaal/deeltijd student (mbo verpleegkundige die de hbo-v doet) of voltijd 3e of 4e jaars hbo-v student zijn die in dezelfde organisatie stage loopt. Deze studenten doen ervaring op met het begeleiden van een jongerejaars student en de oriënterende student ervaart hoe een andere student bezig is met zijn/haar leerproces verderop in de opleiding.

Hogeschool Windesheim en Icare hebben er een win-win situatie van gemaakt en in beleid omgezet. Zie box 3.

BOX3//

Studenten profiteren

Studenten in het eerste jaar van de hbo-v die zich oriënteren op de wijkverpleging, worden begeleid door een deeltijd/duaal student. Dit stelt 1e jaars toch in staat al kennis te maken met de wijkverpleging en daarin begeleid te worden door een enthousiaste wijkverpleegkundige in opleiding. Deze krijgt op zijn/haar beurt voor deze (extra) taak studiepunten in de opleiding en kan ook leren van de jonge student die meer gewend is aan de nieuwe manier van leren.

Ook in de oriëntaties is het belangrijk dat er voor de beginnend hbo-v student verschillende rolmodellen aanwezig zijn en er kennisgemaakt wordt met andere, specialistische verpleegkundigen die in de thuissituatie werken, bijvoorbeeld de wond- of diabetesverpleegkundige.

Een veel geuit bezwaar om studenten slechts kort te laten oriënteren in de wijkverpleging, is dat cliënten voor een korte periode twee gezichten aan het bed krijgen. Sommige cliënten zullen dit niet erg vinden maar misschien juist wel leuk. Vraag het gewoon aan cliënten! Heeft een cliënt bezwaar dan is dat ook niet erg. Studenten hoeven

niet mee te gaan naar *alle* cliënten. De student kan zich ook onderhouden met de mantelzorg of in de overige tijd werken aan een opdracht.

Sommige cliënten zijn ook bereid buiten de zorg om een gesprek met een student te voeren over hun beleving van chronisch ziek te zijn.

GEÏNFORMEERD ZIJN

Zorg dat je als werkbegeleider op de hoogte bent van wat er verwacht wordt van de student én van jou als hbo-opgeleide werkbegeleider. Dit geldt voor de stages en voor de oriëntaties.

Informeer jezelf goed over:

- *Het [beroepsprofiel verpleegkundige 2020](#). Het beroepsprofiel beschrijft de belangrijkste ontwikkelingen in de zorg en welke competenties, kennis en vaardigheden vereist zijn voor een verpleegkundige. Hierin maak je kennis of leer je verder over de (CanMEDS) rollen van de verpleegkundige*
- *Het [nieuwe opleidingsprofiel Bachelor of Nursing 2020](#). Bekijk het [filmpje](#) ‘Els en Lotte op pad met het nieuwe opleidingsprofiel!’ en gebruik de [bladwijzer](#) ‘Het opleidingsprofiel in de wijkverpleging. Praktische toepassingen’. Beide geven uitleg over de CanMEDS rollen, competenties en kernbegrippen, vertaald naar de wijkverpleging. Maak gebruik van de voorbeelden en tips die hierin gegeven worden om met de hbo-v student de rollen in de praktijk toe te passen*

- *De doelen van de stage in de wijkverpleging.* Studenten krijgen vaak een stagehandleiding vanuit school mee. Vraag de student hier naar
- *Welke opdrachten moet de student maken en/of aan welke leerdoelen gaat de student werken?* Vraag de student bij de start om deze informatie
- *Hoe en waarop wordt de student beoordeeld en wat is jouw rol daarin?* Vraag aan de opleiding, bij de stagedocent al bij de start naar een document met informatie

➔ **Tip** aan hogescholen: organiseer informatieavonden of andere bijeenkomsten met werkbegeleiders om hen tijdig te informeren over het nieuwe opleidingsprofiel en de doelen en opdrachten in de stages in de wijkverpleging en de beoordelingscriteria.

VAARDIGHEDEN WERKBEGELEIDER

Stage 1e en 2e jaar

De student draagt zelf (mede) verantwoording voor zijn/haar leerproces. De werkbegeleider coacht, faciliteert en ondersteunt de student hierbij. De werkbegeleider is in staat om:

- de student aan te spreken op zijn/haar verantwoording voor het leerproces
- aan te sluiten bij het kennisniveau en de [leerstijl](#) van de student
- op een positieve manier [feedback te geven en te ontvangen](#)
- de student te stimuleren om te [reflecteren](#) op zijn/haar handelen en functies
- problemen te signaleren in het leerproces, deze bespreekbaar te maken en hier actie op te ondernemen, indien nodig
- om het brede werkveld van de wijkverpleegkundige te laten zien

Wil je je vaardigheden als werkbegeleider verder ontwikkelen dan zijn er trainingen of e-learningmodules beschikbaar, informeer bij de hogeschool in je regio.

Oriëntatie 1e jaar

De vaardigheden voor een werkbegeleider van een oriënterende student verschillen. Ze hoeven niet van hetzelfde niveau te zijn als die van een werkbegeleider van een stagiair die een langere stage komt lopen. Het gaat er vooral om dat de werkbegeleider de oriënterende student goed kan informeren over- en enthousiasmeren voor het vak van wijkverpleegkundige in de hele breedte.

CONTACTMOMENTEN

Stage 1e & 2e jaar

De contactmomenten met de student zijn verspreid over de stage. Het heeft de voorkeur vaste, wekelijkse, begeleidingsmomenten met de student in te plannen. Dit kan de druk op de dagelijkse begeleiding ontlasten. Bespreekpunten kunnen zijn:

- Aan het begin van de stage
  - Kennismaking
  - Afstemming over verwachtingen van de begeleider en de student over de begeleiding, leerdoelen en invulling van de stage
  - Afstemming (over opdrachten en de beoordeling) met de stagedocent
- In de loop van de stage
  - De haalbaarheid en voortgang van leerdoelen, opdrachten, stagewerkplan
  - Functioneren van de student, feedback geven en stimuleren
  - Knelpunten in de stage en hoe deze aan te pakken
  - Afstemming met de stagedocent bijvoorbeeld tijdens een stagebezoek
- Aan het einde van de stage
  - Beoordeling van de student
  - Meegeven van leerdoelen voor het vervolg van de opleiding

➔ **Tip:** werk aan de afstemming tussen werkbegeleider en andere begeleiders over het functioneren van de student. De student kan hier een [logboek](#) voor gebruiken waar alle begeleiders hun feedback in kunnen geven. Of maak gebruik van een [evaluatieformulier](#).

Oriëntatie 1e jaar

Omdat een oriënterende stage van korte duur is en het de bedoeling is dat de student in deze stage een goed beeld krijgt van het werkveld is het gewenst dat de werkbegeleider bij voorkeur dagelijks, maar anders zo frequent mogelijk, een evaluatiemoment met de student inplant. Dit hoeft niet veel tijd te kosten of apart georganiseerd te worden maar kan plaatsvinden gedurende de dag (bijvoorbeeld op weg van de ene naar de andere cliënt). Deze momenten zijn belangrijk om een indruk te krijgen hoe de student de stage beleeft en daarop in te spelen.

Bespreekpunten kunnen zijn:

- De indrukken en ervaringen die de student opdoet
- De leerdoelen van de student. Wat heeft hij/zij nodig om daar aan te werken?
- Uitdiepen van een casus
- Extra vragen en activiteiten geïnspireerd op [actuele thema's in de wijkverpleging](#)

Betrokkenheid opleiding

Hbo-v opleidingen kunnen werkbegeleiders faciliteren en bijdragen aan de kwaliteit van hbo-v stageplaatsen in de wijk door:

- contactgegevens en bereikbaarheid van de stagedocent(en) door te geven
- bijeenkomsten te organiseren met werkbegeleiders bij de start van een studiejaar
- [docenten mee te laten lopen](#) met [wijkverpleegkundigen](#). Zo leren docenten en wijkverpleegkundigen van en met elkaar over het opleiden van studenten volgens het nieuwe opleidingsprofiel en de ontwikkelingen in de wijkverpleging
- aanwezig te zijn in de stageorganisatie op vaste momenten in de week, bijvoorbeeld een dagdeel voor contact met studenten en werkbegeleiders, zie ook box 2
- het bieden van training aan werkbegeleiders

Het is belangrijk dat er over en weer regelmatig contact en overleg is tussen de opleiding en de praktijk, op een zo gemakkelijk mogelijke en open manier.

→ ORGANISATIE

Uiteraard zijn er ook een aantal randvoorwaarden die op organisatorisch vlak van belang zijn om een krachtige leeromgeving voor de student te creëren. Dit klinkt heel voor de hand liggend maar dat is in de praktijk van alle dag nog niet altijd geregeld. Dit hoofdstuk geeft informatie over praktische zaken. Zoals een stageovereenkomst en vergoedingen en hoe een lerende organisatie en goede informatie over de stageorganisatie bijdragen aan een goede stage of oriëntatie.

OVEREENKOMST EN VERZEKERING

Stage 1e en 2e jaar

Voor een stage is een overeenkomst nodig. In de stageovereenkomst of het stagecontract worden zaken zoals financiering, de duur van de stage en verzekering vastgelegd.

De organisatie is verplicht een kopie van een geldig identificatiebewijs van de student op te nemen in de administratie. Studenten zijn bij voorkeur zelf of via hun ouders verzekerd voor aansprakelijkheid. Meestal sluit de hogeschool voor andere gevallen en bijzondere omstandigheden een collectieve aansprakelijkheids- en ongevallenverzekering af.

Volgens de nieuwe Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz) moeten nieuwe medewerkers in de langdurige zorg en de intramurale geestelijke gezondheidszorg een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) overleggen. Deze [verplichting geldt echter niet](#) voor stagiairs aangezien zij begeleid worden door een professionele zorgverlener in dienst van de stageorganisatie. Maar instellingen kunnen er wel om vragen.

Oriëntatie

Meestal is voor een oriënterende stage geen stageovereenkomst nodig. Wel is een kopie van een geldig identificatiebewijs verplicht. Elke zorgorganisatie kan daarnaast zijn eigen beleid voeren en bijvoorbeeld vragen om een geheimhoudingsverklaring. Studenten zijn bij voorkeur zelf of via hun ouders verzekerd voor aansprakelijkheid. Meestal sluit de hogeschool voor andere gevallen en bijzondere omstandigheden een collectieve aansprakelijkheids- en ongevallenverzekering af. Volgens de nieuwe Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz) moeten nieuwe medewerkers in de langdurige zorg en de intramurale geestelijke gezondheidszorg een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) overleggen. Deze verplichting

geldt echter niet voor stagiairs aangezien zij begeleid worden door een professionele zorgverlener. Maar instellingen kunnen er wel om vragen.

VERGOEDING

Stage 1e en 2e jaar

Een bedrijf is wettelijk niet verplicht om een student een stagevergoeding te geven. Vaak zijn er binnen de cao wel afspraken gemaakt over een stagevergoeding. Meestal krijgt de student een stagevergoeding wanneer de stage verplicht is binnen het curriculum van de opleiding en de stage plaatsvindt binnen een aaneengesloten periode (van bijvoorbeeld tenminste één maand) en/of met een minimale omvang van een bepaald aantal uren (bijvoorbeeld minimaal 144 uur). Voor de thuiszorg geldt dat stagiairs een vergoeding ontvangen wanneer zij een stage lopen van tenminste 144 uur bij een werkgever per beroepspraktijkvormingsjaar (cao VVT 2014-2016, blz. 23).

➔ **Tip:** check de [cao](#) voor jouw branche

Oriëntatie 1e jaar

Een bedrijf is wettelijk niet verplicht om een student een stagevergoeding te geven. Voor een oriënterende stage van een aantal dagen/weken is een stagevergoeding meestal niet van toepassing.

INFORMATIE

Stage 1e en 2e jaar

Vanuit de organisatie

Het is belangrijk dat de student die stageloopt zich welkom en gewaardeerd voelt. Geef de student informatie over het zorgveld en de organisatie zodat de student een realistisch beeld krijgt wat hij/zij kan verwachten van de stage. Denk hierbij aan informatie over:

- wat het werken in de wijkverpleging inhoudt
- visie/missie/werkgebied van de organisatie
- verwachtingen die de organisatie heeft van een stagiaire
- kennismaking met diverse disciplines en diensten binnen de organisatie
- uitleg over zaken als urenregistratie, toegang tot/werking van systemen enz.
- stagevergoeding (wel/niet, hoeveel)
- benodigde vaccinaties/verklaringen/verzekeringen

Enkele tips

- Verzorg een introductiebijeenkomst als je meerdere stagiairs tegelijkertijd in je organisatie hebt. Hier vind je een [folder](#) en [powerpoint](#) hoe Icare dit aanpakt
- Maak voor het geven van informatie over wat het werken in de wijkverpleging inhoudt bijvoorbeeld gebruik van het [filmpje](#) van de pilot zorgtalent Claudia Woonzorg Flevoland

Vanuit de opleiding

Zorg als opleiding voor een document of handleiding met informatie voor de student en de organisatie over de verwachtingen en eisen die de opleiding stelt aan een stageplek. Zorg er ook voor dat het duidelijk is bij wie en wanneer een werkbegeleider terecht kan als er overleg nodig is met de hogeschool.

Oriëntatie 1e jaar

Vanuit de organisatie

Ook voor de student die een oriënterende stage komt lopen is het belangrijk dat hij/zij zich welkom en gewaardeerd voelt en informatie over de organisatie ontvangt. Dit kan in een compactere vorm als voor studenten die voor een langere tijd stage komen lopen (zie de informatie hierboven). Zo zal informatie over toegang/werking van systemen bijvoorbeeld niet nodig zijn.

Vanuit de opleiding

Zorg als opleiding voor een document of handleiding met informatie voor de student en de organisatie over de verwachtingen en eisen die de opleiding stelt aan een oriënterende stageplek. Zorg er ook voor dat het duidelijk is bij wie en wanneer de werkbegeleider terecht kan als er overleg nodig is met de hogeschool.

LERENDE ORGANISATIE

Een cultuur waarin ieders kwaliteiten en competenties wordt gewaardeerd en het maken van fouten wordt geplaast in het perspectief van ontwikkeling is belangrijk. Benader de student positief en stimuleer door complimenten te geven. Kijk hier voor meer informatie over [waarderen van elkaar](#) en het [geven van feedback](#).

Om als begeleider en zorgteam een student goed te kunnen begeleiden is het ook belangrijk op de hoogte te zijn van de laatste ontwikkelingen. Medewerkers moeten zich kunnen blijven ontwikkelen en hier de mogelijkheid toe krijgen.

Samen leren en blijven leren is het nieuwe motto voor studenten, werkbegeleiders en docenten. Er zijn [nieuwe leervormen](#) waarbij de praktijk en de opleiding van elkaar leren en meer afgestemd raken op elkaar.

 GERAADPLEEGDE BRONNEN

- Beroepsprofiel verpleegkundige 2020, Maart 2012, M. Schuurmans, J. Lambregts, projectgroep V&V, A. Grotendorst. Eindredactie C. van Merwijk
- Bachelor of Nursing 2020. Een toekomstbestendig opleidingsprofiel 4.0., 2016, Landelijk Overleg Opleidingen Verpleegkunde. Redactie J. Lambregts, A. Grotendorst, C. van Merwijk
- Expertisegebied wijkverpleegkundige, november 2012, V&VN, M. de Bont, E. van Haaren, H. Rosendal, M. Wigboldus
- Bachelor Nursing 2020 rapport stuurgroep hoofdstuk 6, 2016, E. de Groot en J. Lambregts
- Stageproblematiek hbo-v studenten in de VVT. Onderzoek naar discrepanties in vraag en aanbod van stageplaatsen in de VVT, Januari 2015, Bureau CAOP.
- Werkplaats voor kwaliteit hbo-v stages in de wijkverpleging. Subsidieaanvraag programma Zichtbare schakel fase 2, maart 2016, ActiZ, M. Snellen
- Handleiding werkpleklers. Opleiding verpleegkunde. Voor student en instelling. Studiejaar 2016-2017, Fontys Hogeschool, Siv Goluke, Ragna Raaijmakers, Peet van Winkel
- Stageplein Zorg Zuidoost Brabant, <http://www.stagepleinzorg.nl/stagevergoeding>
- FNV, cao's zorg en welzijn, <https://www.fnv.nl/sectoren-cao/alle-caos/caos-zorg-en-welzijn/>
- Impuls stage HBO-V Wijkverpleging'. Subsidieaanvraag programma Zichtbare schakel fase 2. Maart 2016, M. Gloudemans
- Kwalitatieve impuls stageplaatsen voor studenten hbo-v (GG) in de VVT-branche, januari 2012, Stichting A+O VVT, Bureau G&D
- Instructie Werkbegeleiders opleiding HBOV, 2015-2016, Christelijke Hogeschool Ede, Henk Chevalking
- Enquête onder kleine groep studenten, juli 2016, werkplaats 'Kwaliteit hbo-v stages wijkverpleging'
- Zorgpact <https://zorgpact.nl/ruimte-in-de-regels/geen-verklaring-omtrent-het-gedrag-voor-stagiaires-en-vrijwilligers-in-de-zorg>

GEMAAKT DOOR DE **WERKPLAATS**
'KWALITEIT HBO-V STAGES IN DE
WIJKVERPLEGING'

Anne Elsinghorst | *Buurtzorg*
Ellie van Eijkeren | *Rivas Zorggroep*
Jacqueline Dijkstra | *HU Hogeschool Utrecht*
Katinka Eggels | *ZuidZorg*
Manon Metselaar | *Vilans*
Nicole Janmaat | *Hogeschool Windesheim*
Ria van der Leer | *Vitras*
Rita Scholten | *Utrechtzorg*
Willy Deinum | *Icare*
Marjan Hoeijmakers | *Gezondheid in beweging*

DEZE PUBLICATIE IS MOGELIJK
GEMAAKT DOOR ZONMW.

Voor meer informatie en andere producten
over hbo-v stages in de wijkverpleging
www.zorgvoorbeter.nl/hbov-wijkstages
November, 2016

ILLUSTRATIES

*Het schema op pagina 5 komt uit: Leren van de
toekomst Verpleegkundigen & Verzorgenden 2020.
Redactie: Johan Lambregts, Ans Grotendorst en
Cuno van Merwijk, Bohn Stafleu Van Loghum Hou-
ten (2012)
De foto op het omslag is van Gini van Asperen,
Coöporatie Wijkverpleegkundige Zorg Rotterdam.*

GRAFISCH ONTWERP

Jenny Lindhout, BNO

ZORGVOORBETER.NL

is het kennisplein voor de langdurige zorg
(VT). Het kennisplein biedt betrouwbare
en actuele informatie die zorgmedewerkers,
opleiders en bestuurders in de praktijk kun-
nen gebruiken om de ouderenzorg en zorg aan
chronisch zieken te verbeteren.

Zorgvoorbeter.nl is een initiatief van ActiZ,
BTN, Vilans, V&VN en ZonMW.

